

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут людини
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
 (О. Б. Жильцов)
« 04 » 09 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Інклюзивна освіта»

для студентів

спеціальності	016 Спеціальна освіта (шифр і назва спеціальності (тей))
освітнього рівня	першого (бакалаврського) (назва освітнього рівня, ОКР)
освітньої програми	016.00.01 Логопедія (шифр і назва освітньої програми)
спеціалізації (за наявності)	_____ (назва спеціалізації)

Київ – 2018

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0-118/18

(підпис) _____ (прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 20 18 р.

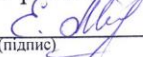
Розробник:

Мартинчук Олена Валеріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Викладач:

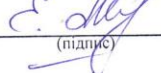
Мартинчук Олена Валеріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри спеціальної
Протокол від 30.08. 2018 р. № 8

Завідувач кафедри (підпис) (О.В. Мартинчук)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником
освітньої програми Логопедія)
(назва освітньої програми)

30.08. 2018 р.

Керівник освітньої програми (підпис) (О.В. Мартинчук)

Робочу програму перевірено

03.09.2018 р.

Заступник директора (підпис) (Р.О. Павлюк)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Інклюзивна освіта		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	5 / 150	
Курс	3	-
Семестр	5	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	5	-
Обсяг годин, в тому числі:	150	-
Аудиторні	56	-
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	30	-
Самостійна робота	56	-
Форма семестрового контролю	екзамен	-
Змістовий модуль «Освітня інтеграція в сучасному світі»		
Курс	3	-
Семестр	5	-
Обсяг кредитів	2	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	-
Аудиторні	28	-
Модульний контроль	4	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	28	-
Форма семестрового контролю	-	-
Змістовий модуль «Інклюзивна педагогіка»		
Курс	3	-
Семестр	5	-
Обсяг кредитів	2	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	-
Аудиторні	28	-
Модульний контроль	4	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	28	-
Форма семестрового контролю	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формувати у студентів систему цінностей інклюзивної освіти, знань та умінь у сфері організації та впровадження інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Завдання:

- формувати загальні компетентності: світоглядну, громадянську, комунікативну, міжособистісну взаємодію, інформаційно-комунікаційну, креативну, аналітичну, самоосвітню;
- формувати фахові компетентності: організаційну, теоретико-методологічну, психолого-педагогічну, методичну, спеціально-педагогічну, спеціально-методичну, проєктувальну, консультативну, компетентність у сфері інклюзивного навчання, деонтологічну;
- забезпечити набуття практичних навичок при формуванні фахової компетентності у сфері інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами у Центрі інклюзивної освіти.

3. Результати навчання за дисципліною:

- знати і розуміти теоретичні засади інклюзивної педагогіки: теорії, концепції, принципи, ключові поняття інклюзивної освіти;
- знати організаційні моделі освітньої інтеграції дітей з особливими освітніми потребами;
- знати міжнародні і вітчизняні законодавчі акти та їх роль у впровадженні інклюзивної освіти;
- уміти формулювати аргументи на підтримку розвитку інклюзивної освіти, виражати позитивне ставлення і адекватне сприймання інклюзивної освіти;
- знати і розуміти особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища;
- уміти провести консультування учасників освітнього процесу у процесі забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами в інклюзивному освітньому середовищі;
- знати і розуміти процес оцінки особливих потреб у контексті переходу від медичної до соціально-інклюзивної моделі в освіті;
- уміти планувати, організовувати і реалізовувати первинне оцінювання розвитку і особливих потреб дитини;
- знати і розуміти деонтологічні норми у процесі оцінювання розвитку і особливих потреб дитини;
- знати і розуміти особливості організації освітнього процесу в інклюзивному закладі освіти;
- знати і розуміти специфіку діяльності асистента вчителя, фахівця зі спеціальної освіти з організації та впровадження інклюзивного навчання з урахуванням особливостей їхньої взаємодії з іншими

учасниками освітнього процесу в системі інклюзивної освіти.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль «Освітня інтеграція в сучасному світі»							
Змістовий модуль 1. Концептуальні та нормативні засади розвитку освітньої інтеграції в сучасному світі							
Тема 1. Освітня інтеграція: генеза науково-теоретичних підходів до проблеми інтегрування дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітній простір.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 2. Освітня інтеграція: понятійно-термінологічні визначення, переваги, існуючі виклики.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 3. Становлення і розвиток освітньої інтеграції за кордоном та в Україні.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 4. Міжнародне та національне законодавство у сфері навчання і виховання дітей з ООП у загальноосвітньому просторі.	8	2	-	2	-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	34	8	-	8	-	-	16
Змістовий модуль 2. Інклюзивна освіта як форма освітньої інтеграції. Структура інклюзивної освіти.							
Тема 5. Інклюзивна освіта у контексті реалізації Нової української школи. Цінності інклюзивної освіти.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 6. Державні освітні структури і заклади, які забезпечують освіту дітей з ООП.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 7. Доступність і концепція універсального дизайну як важливі умови забезпечення інклюзивної освіти.	8	2	-	2	-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	26	6	-	6	-	-	12
Усього за змістовий модуль «Освітня інтеграція в сучасному світі»	60	14	-	14	-	-	28

Змістовий модуль «Інклюзивна педагогіка»							
Змістовий модуль 1. Інклюзивна педагогіка як галузь педагогічного знання							
Тема 1. Становлення і розвиток інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання.	8	2	2	-	-	-	4
Тема 2. Предмет, суб'єкти, мета і завдання інклюзивної педагогіки. Понятійно-категоріальний апарат інклюзивної педагогіки.	8	2	2	-	-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	18	4	4	-			8
Змістовий модуль 2. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі							
Тема 3. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП як умова успішної інтеграції дітей у соціум.	8	2	2	-	-	-	4
Тема 4. Особливі освітні потреби: визначення, перелік, класифікація.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 5. Оцінка особливих освітніх потреб дитини у контексті соціально-інклюзивної моделі в освіті.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 6. Організація освітнього процесу в інклюзивному закладі освіти.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 7. Діяльність асистента вчителя в інклюзивному закладі освіти.	8	2	-	2	-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	42	10	2	8	-	-	20
Усього за змістовий модуль «Інклюзивна педагогіка»	60	14	6	8	-	-	28
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
Усього за навчальну дисципліну «Інклюзивна освіта»	150	28	6	22	-	-	54

5. Програма навчальної дисципліни

Програма змістового модуля «Освітня інтеграція в сучасному світі»

Тема 1. Освітня інтеграція: генеза науково-теоретичних підходів до проблеми інтегрування дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітній простір.

Вступ до інтегрованого курсу: програма, структура та очікування. Концептуальні засади розвитку освітньої інтеграції дітей з ООП як основа розвитку необхідних компетенцій для організації та реалізації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти.

Освітня інтеграція: концептуальні рамки. Концепція нормалізації та теорія включення як підґрунтя для забезпечення рівних шансів у навчанні,

вихованні та розвитку для всіх дітей. Середовище, дружнє для дитини, у межах концепції ЮНІСЕФ.

Ключові слова: діти з особливими потребами, інтеграція, освітня інтеграція, соціальна інтеграція, інклюзія, соціальна інклюзія, освітня інклюзія, інклюзивна освіта.

Рекомендована основна література [1, 4, 5]

Рекомендована додаткова література [1, 5, 9, 10, 16]

Тема 2. Освітня інтеграція:

понятійно-термінологічні визначення, переваги, існуючі виклики.

Підходи до освіти: особливості традиційного та інклюзивного підходів до освіти. Визначення понять «інтеграція», «соціальна інтеграція», «освітня інтеграція», «інклюзія», «соціальна інклюзія», «освітня інклюзія», «інклюзивна освіта», «інклюзивне навчання», «інтегроване навчання», «особливі потреби» та ін.

Саламанська декларація про принципи, політику та практичну діяльність у сфері освіти осіб з інвалідністю. Соціальна та медична моделі розуміння інвалідності. Освітня інтеграція: основні принципи, переваги, існуючі виклики.

Ключові слова: діти з особливими потребами, інтеграція, освітня інтеграція, соціальна інтеграція, інклюзія, соціальна інклюзія, освітня інклюзія, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, інтегроване навчання.

Рекомендована основна література [1, 5]

Рекомендована додаткова література [1, 5, 10, 16, 23]

Тема 3. Становлення і розвиток освітньої інтеграції за кордоном та в Україні.

Еволюція ставлення суспільства та держави до осіб з психофізичними порушеннями і становлення системи спеціальної освіти (за М. Малофєєвим). Досвід упровадження інклюзивної освіти в різних країнах світу. Особливості розвитку спеціальної та інклюзивної освіти в Україні. Сучасний стан спеціальної та інклюзивної освіти в Україні.

Ключові слова: п'ятий період еволюції ставлення суспільства до осіб з порушеннями психофізичного розвитку «Від інституціоналізації до інтеграції», спеціальна освіта, інклюзивна освіта.

Рекомендована основна література [1, 4, 5]

Рекомендована додаткова література [10, 16]

Тема 4. Міжнародне та національне законодавство у сфері навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі.

Міжнародна політика і законодавча база освітньої інтеграції. Основні міжнародні документи у галузі прав людини, міжнародне законодавство у сфері освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку: Конвенція ООН про права дитини, Конвенція ООН про права людей з інвалідністю.

Ключові слова: Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти, Саламанська декларація, документи ООН і ЮНЕСКО, Конвенція ООН про права дитини, Конвенція ООН про права людей з інвалідністю.

Рекомендована основна література [1, 4, 5]

Рекомендована додаткова література [5, 10, 20-23]

Тема 5. Інклюзивна освіта у контексті реалізації Нової української школи. Цінності інклюзивної освіти.

Концепція Нової української школи. Упровадження інклюзивної освіти у межах реалізації Концепції Нової української школи. Переваги інклюзивної освіти для всіх учасників освітнього процесу: дітей з особливими потребами та їхніх однолітків, батьків дітей з особливими потребами, педагогів, керівників закладів освіти, інших членів місцевих громад, суспільства загалом. Основні бар'єри на шляху впровадження інклюзивної освіти: фізичні, інформаційні, інституційні, ментальні.

Цінності інклюзивної освіти. Роль школи у просуванні інклюзивних цінностей. Прийняття дітей з особливими потребами у закладах освіти та спільнотах.

Ключові слова: Концепція Нової української школи, бар'єри на шляху впровадження інклюзивної освіти, цінності інклюзивної освіти.

Рекомендована основна література [4]

Рекомендована додаткова література [8, 18, 19]

Тема 6. Державні освітні структури і заклади, які забезпечують освіту дітей з ООП.

Характеристика державних освітніх структур і закладів, які забезпечують освіту дітей з ООП в Україні. Рівні менеджменту інклюзивної освіти. Аналіз системи надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні, ресурсні можливості спеціальної освіти. Міжвідомче партнерство на інституційному рівні в питаннях допомоги дітям з ООП.

Ключові слова: інклюзивні заклади освіти, Інклюзивно-ресурсні центри.

Рекомендована основна література [1, 5]

Рекомендована додаткова література [20-23]

Тема 7. Доступність і концепція універсального дизайну як важливі умови забезпечення інклюзивної освіти.

Трактування доступності у Конвенції ООН про права людей з інвалідністю. Правове забезпечення архітектурної доступності в Україні. Критерії доступності. Компенсаторні та допоміжні засоби для дітей з особливостями розвитку. Основні підходи до застосування концепції універсального дизайну у навчанні.

Основні поняття теми: доступність, універсальний дизайн, універсальний дизайн в освіті.

*Рекомендована основна література [1]
Рекомендована додаткова література [17]*

Програма змістового модуля «Інклюзивна педагогіка»

Тема 1. Становлення і розвиток інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання.

Гене́за становлення і розвитку інклюзивної педагогіки в Україні як галузі педагогічного знання скрізь призму розвитку освіти для дітей з особливими потребами за кордоном і в Україні. Розгляд трансформації методологічних підходів до спільного навчання і виховання дітей з порушеннями розвитку і дітей, які таких порушень не мають. Періодизація процесу розвитку інклюзивної педагогіки як науки про навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі. Коротка змістова характеристика періодів становлення і розвитку інклюзивної педагогіки:

Ключові слова: інклюзивна педагогіка, періоди становлення і розвитку інклюзивної педагогіки.

*Рекомендована основна література [4]
Рекомендована додаткова література [ ]*

Тема 2. Предмет, суб'єкти, мета і завдання інклюзивної педагогіки. Понятійно-категоріальний апарат інклюзивної педагогіки.

Предмет, суб'єкти, мета і завдання інклюзивної педагогіки. Понятійно-категоріальний апарат інклюзивної педагогіки: інклюзивне навчання, інклюзивно-педагогічна діяльність. Сучасні проблеми інклюзивної педагогіки: усталення понятійно-категоріального апарату.

Ключові слова: інклюзивна педагогіка, інклюзивне та інтегроване навчання, інклюзивно-педагогічна діяльність.

*Рекомендована основна література [4]
Рекомендована додаткова література [13, 15, 16]*

Тема 3. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП як умова успішної інтеграції дітей у соціум.

Поняття про психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі. Складники психолого-педагогічного супроводу. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги. Склад та функції команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами у закладі загальної середньої та дошкільної освіти.

Ключові слова: психолого-педагогічний супровід, психолого-педагогічні послуги, корекційно-розвиткові послуги, команда психолого-педагогічного супроводу.

Рекомендована основна література [1, 2, 3, 5]

Рекомендована додаткова література [9, 11, 12, 16]

Тема 4. Особливі освітні потреби: визначення, класифікація.

Поняття про особливі освітні потреби. Класифікація особливих освітніх потреб ЮНЕСКО. Підходи до особливих освітніх потреб у Міжнародній Класифікації Функціонування, Обмежень Можливостей і Здоров'я.

Класифікація дітей за українським законодавством, яким необхідно надавати особливі освітні потреби.

Особливі освітні потреби, пов'язані з особливою організацією освітнього процесу. Особливі освітні потреби, пов'язані з адаптацією змісту загальної освітньої програми. Особливі освітні потреби, пов'язані з адаптацією способів подання навчального матеріалу. Особливі освітні потреби, пов'язані з подоланням труднощів у розвитку, соціалізації та адаптації.

Ключові слова: особливі освітні потреби, спеціальні освітні умови, індивідуальна освітня траєкторія.

Рекомендована основна література [2, 5]

Рекомендована додаткова література [6, 23]

Тема 5. Оцінка особливих освітніх потреб дитини у контексті соціально-інклюзивної моделі в освіті.

Особливості розвитку дитини з особливими освітніми потребами. Концептуальні і методологічні засади організації процесу оцінювання. Зміна існуючої системи оцінки спеціальних освітніх потреб у контексті переходу від медичної до соціально-інклюзивної моделі в освіті. Характеристика сфер розвитку дитини, основні концепції / підходи до них. Технології оцінювання розвитку дитини. Типи оцінювання за рівнем його реалізації: первинний і комплексний; за сферами розвитку: психологічний, емоційний, логопедичний. Методики реалізації первинного оцінювання на рівні закладу освіти та комплексного оцінювання.

Загальна характеристика діяльності Інклюзивно-ресурсних центрів щодо здійснення оцінки особливих потреб дітей з обмеженими можливостями.

Ключові слова: оцінка розвитку дитини, первинна оцінка, комплексна оцінка, Інклюзивно-ресурсний центр.

Рекомендована основна література [2]

Рекомендована додаткова література [6]

Тема 6. Організація освітнього процесу в інклюзивному закладі освіти.

Особливості організації освітнього процесу в інклюзивному закладі освіти: розроблення і реалізація Індивідуальної програми розвитку, надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, створення інклюзивного освітнього середовища, подолання бар'єрів на шляху організації та впровадження інклюзивного навчання, професійне співробітництво в інклюзивному закладі освіти.

Ключові слова: освітній процес, індивідуальна освітня траєкторія, Індивідуальна програма розвитку, професійне співробітництво, командна робота.

Рекомендована основна література [1, 2, 3, 5]

Рекомендована додаткова література [7, 8, 9, 11, 12, 16]

Тема 7. Діяльність асистента вчителя в інклюзивному закладі освіти.

Основні завдання та роль асистента вчителя. Функції асистента вчителя: організаційні, навчально-розвивальні, діагностичні, прогностичні, консультативні. Педагогічна етика. Компетентності асистента вчителя: знання, уміння, особистісні характеристики. Формування ефективних стосунків між учителем та асистентом учителя. Роль асистента вчителя у забезпеченні навчальних та інших потреб учнів. Порівняння обов'язків учителя та асистента вчителя.

Ключові слова: асистент вчителя, функції асистента вчителя.

Рекомендована основна література [1]

Рекомендована додаткова література [2, 16, 20, 22]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів з модуля «Освітня інтеграція в сучасному світі»

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	3	3
Відвідування практичних занять	1	4	4	3	3
Робота на практичному занятті	10	4	40	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-
Разом		-	93	-	76
Максимальна кількість балів: 169					
Розрахунок коефіцієнта: $k=169/100=1,69$					

Система оцінювання навчальних досягнень студентів з модуля «Інклюзивна педагогіка»

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	5	5
Відвідування семінарських занять	1	2	2	1	1
Відвідування практичних занять	1	-	-	4	4
Робота на семінарському занятті	10	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	-	-	4	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	5	25
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-
Разом		-	59	-	90
Максимальна кількість балів: 149					
Розрахунок коефіцієнта: $k=149/100=1,49$					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Модуль «Освітня інтеграція в сучасному світі»

Тема 1. Освітня інтеграція: генеза науково-теоретичних підходів до проблеми інтегрування дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітній простір (4 год.).

Завдання: скласти портфолію, у якому зазначити індивідуальні навчальні цілі до теми та презентувати досвід практичної самостійної роботи студента для досягнення поставлених цілей.

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі інклюзивної освіти – 2 б.

Тема 2. Освітня інтеграція: понятійно-термінологічні визначення, переваги, існуючі виклики (4 год.).

Завдання: скласти портфолію, у якому зазначити індивідуальні навчальні цілі до теми та презентувати досвід практичної самостійної роботи студента для досягнення поставлених цілей.

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.

3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі інклюзивної освіти – 2 б.

Тема 3. Становлення і розвиток освітньої інтеграції за кордоном та в Україні (4 год.).

Завдання: скласти портфолію, у якому зазначити індивідуальні навчальні цілі до теми та презентувати досвід практичної самостійної роботи студента для досягнення поставлених цілей.

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі інклюзивної освіти – 2 б.

Тема 4. Міжнародне та національне законодавство у сфері навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі (4 год.).

Завдання: скласти портфолію, у якому зазначити індивідуальні навчальні цілі до теми та презентувати досвід практичної самостійної роботи студента для досягнення поставлених цілей.

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі інклюзивної освіти – 2 б.

Тема 5. Інклюзивна освіта у контексті реалізації Нової української школи. Цінності інклюзивної освіти (4 год.).

Завдання: скласти портфолію, у якому зазначити індивідуальні навчальні цілі до теми та презентувати досвід практичної самостійної роботи студента для досягнення поставлених цілей.

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі інклюзивної освіти – 2 б.

Тема 6. Державні освітні структури і заклади, які забезпечують освіту дітей з ООП (4 год.).

Завдання: скласти портфолію, у якому зазначити індивідуальні навчальні цілі до теми та презентувати досвід практичної самостійної роботи студента для досягнення поставлених цілей.

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.

2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі інклюзивної освіти – 2 б.

Тема 7. Доступність і концепція універсального дизайну як важливі умови забезпечення інклюзивної освіти (4 год.).

Завдання: скласти портфоліо, у якому зазначити індивідуальні навчальні цілі до теми та презентувати досвід практичної самостійної роботи студента для досягнення поставлених цілей.

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі інклюзивної освіти – 2 б.

Модуль «Інклюзивна педагогіка»

Тема 1. Становлення і розвиток інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання (4 год.).

Завдання: скласти портфоліо, у якому зазначити індивідуальні навчальні цілі до теми та презентувати досвід практичної самостійної роботи студента для досягнення поставлених цілей.

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі інклюзивної освіти – 2 б.

Тема 2. Предмет, суб'єкти, мета і завдання інклюзивної педагогіки. Понятійно-категоріальний апарат інклюзивної педагогіки (4 год.).

Завдання: скласти портфоліо, у якому зазначити індивідуальні навчальні цілі до теми та презентувати досвід практичної самостійної роботи студента для досягнення поставлених цілей.

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі інклюзивної освіти – 2 б.

Тема 3. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП як умова успішної інтеграції дітей у соціум (4 год.).

Завдання: скласти портфоліо, у якому зазначити індивідуальні навчальні цілі до теми та презентувати досвід практичної самостійної роботи студента для досягнення поставлених цілей.

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі інклюзивної освіти – 2 б.

Тема 4. Особливі освітні потреби: визначення, класифікація.

Завдання: скласти портфоліо, у якому зазначити індивідуальні навчальні цілі до теми та презентувати досвід практичної самостійної роботи студента для досягнення поставлених цілей (4 год.).

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі інклюзивної освіти – 2 б.

Тема 5. Оцінка особливих освітніх потреб дитини у контексті соціально-інклюзивної моделі в освіті (4 год.).

Завдання: скласти портфоліо, у якому зазначити індивідуальні навчальні цілі до теми та презентувати досвід практичної самостійної роботи студента для досягнення поставлених цілей.

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі інклюзивної освіти – 2 б.

Тема 6. Організація освітнього процесу в інклюзивному закладі освіти.

Завдання: скласти портфоліо, у якому зазначити індивідуальні навчальні цілі до теми та презентувати досвід практичної самостійної роботи студента для досягнення поставлених цілей (4 год.).

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі інклюзивної освіти – 2 б.

Тема 7. Діяльність асистента вчителя в інклюзивному закладі освіти.

Завдання: скласти портфоліо, у якому зазначити індивідуальні навчальні цілі до теми та презентувати досвід практичної самостійної роботи студента для досягнення поставлених цілей (4 год.).

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі інклюзивної освіти – 2 б.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

№ МКР	Форма проведення	Критерії оцінювання	Кількість балів
Змістовий модуль «Освітня інтеграція в сучасному світі»			
МКР 1	Тестування в ЕНК «Освітня інтеграція в сучасному світі» (25 тестових завдань)	Правильна відповідь на тестове завдання	1 бал / правильна відповідь, макс. – 25 б.
МКР 2	Тестування в ЕНК «Освітня інтеграція в сучасному світі» (25 тестових завдань)	Правильна відповідь на тестове завдання	1 бал / правильна відповідь, макс. – 25 б.
Змістовий модуль «Інклюзивна педагогіка»			
МКР 1	Тестування в ЕНК «Інклюзивна педагогіка» (25 тестових завдань)	Правильна відповідь на тестове завдання	1 бал / правильна відповідь, макс. – 25 б.
МКР 2	Письмова форма; Перше завдання: аналітичне; Друге завдання: практичне	1. Здатність продемонструвати знання змісту модуля	10 балів
		2. Здатність продемонструвати аналітичне мислення, генерування ідей та творчий підхід у процесі аналізу та комплексного розв'язання теоретичних та практичних професійних проблемних питань з організації та забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі	10 балів
		3. Здатність продемонструвати високий рівень грамотності писемного мовлення	5 балів

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Письмова.

Критерії оцінювання завдань

За перше завдання (репродуктивного характеру) – мах 10 балів за правильну відповідь, яка демонструє знання і розуміння теоретичного матеріалу.

За друге завдання (аналітичне) – тах 10 балів за правильну, розгорнуту відповідь, з наявним аналізом та аргументацією власної позиції щодо змісту питання.

За третє завдання (практичне) – тах 20 балів за правильну, розгорнуту відповідь, яка на достатньо високому рівні презентує сформованість у студента професійних компетентностей у сфері навчання, виховання і розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

Питання репродуктивного і аналітичного характеру

1. Охарактеризуйте статті Закону України «Про освіту» (2017 р.), які стосуються надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами, та їх значення для розвитку вітчизняної інклюзивної освіти.

2. Проаналізуйте нові поняття, які визначено у Законі України «Про освіту» (2017 р.) і які стосуються інклюзивного навчання.

3. Які аргументи висловлюють прихильники і противники освітньої інтеграції?

4. Охарактеризуйте сучасний стан розвитку інклюзивної освіти в Україні. Проаналізуйте українське законодавство щодо забезпечення інклюзивного навчання дітей дошкільного і шкільного віку з особливими освітніми потребами.

5. Проаналізуйте концепцію нормалізації та теорію включення як підґрунтя для забезпечення рівних шансів для всіх дітей.

6. Охарактеризуйте вимоги до навчально-методичного забезпечення інклюзивного навчання учнів з особливими освітніми потребами. Розкрийте технологію розроблення індивідуальної програми розвитку учня класу з інклюзивною формою навчання.

7. Проаналізуйте медичну та соціальну модель інвалідності. Визначте основні характеристики соціально-інклюзивної моделі в освіті.

8. Охарактеризуйте інклюзивну освіту осіб з порушеннями психофізичного розвитку в освітологічному контексті та визначте її місце в освітній системі України.

9. Проаналізуйте сучасні проблеми інклюзивного навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами в Україні.

10. Проаналізуйте досвід упровадження інклюзивної освіти в різних країнах. Охарактеризуйте значення вивчення зарубіжного досвіду для розвитку інклюзивної освіти в Україні.

11. Охарактеризуйте національне законодавство у сфері освіти дітей з особливими освітніми потребами. Проаналізуйте українське законодавство щодо забезпечення рівного доступу дітям з психофізичними порушеннями до якісної освіти.

12. Охарактеризуйте особливості навчально-виховної роботи в закладі освіти з інклюзивною формою навчання.

13. Проаналізуйте переваги інклюзивної освіти для всіх учасників

освітнього процесу: дітей з особливими потребами та їхніх однолітків, батьків дітей з особливими потребами, педагогів, керівників закладів освіти, інших членів місцевих громад, суспільства загалом.

14. Охарактеризуйте основні бар'єри на шляху впровадження інклюзивної освіти: фізичні, інформаційні, інституційні, ментальні.

15. Охарактеризуйте цінності інклюзивної освіти. Визначте роль школи у просуванні інклюзивних цінностей.

16. Дайте порівняльну характеристику інклюзивного та інтегрованого навчання за такими критеріями: форма організації освітнього процесу, зміст освіти, освітні результати, взаємодія і комунікація дітей.

17. Дайте порівняльну характеристику інклюзивного та інтегрованого навчання за такими критеріями: зміст освіти, умови і можливості реалізації соціальної функції освіти, використання потенціалу батьків, суть освіти.

18. Охарактеризуйте структуру індивідуальної програми розвитку дитини та визначте етапи роботи на створення ІПР дитини.

19. Охарактеризуйте поняття «професійне співробітництво міждисциплінарної команди спеціалістів в інклюзивному середовищі». Визначте напрями міждисциплінарного супроводу дітей з особливими потребами у закладі освіти з інклюзивною формою навчання.

20. Охарактеризуйте особливості роботи фахівця зі спеціальної освіти в інклюзивних закладах освіти.

21. Поясніть порядок оформлення дитини з особливими освітніми потребами до інклюзивного закладу освіти.

22. Проаналізуйте роль психолого-педагогічного супроводу для забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії дитини з особливими освітніми потребами інклюзивному закладі освіти.

23. Проаналізуйте основні підходи до застосування концепції універсального дизайну у навчанні.

24. Охарактеризуйте психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги у системі психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі.

25. Визначте склад та функції команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі.

26. Охарактеризуйте генезу становлення і розвитку інклюзивної педагогіки в Україні як галузі педагогічного знання скрізь призму розвитку освіти для дітей з особливими потребами за кордоном і в Україні.

27. Проаналізуйте періодизацію процесу розвитку інклюзивної педагогіки як науки про навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі. Дайте коротку змістову характеристику періодів становлення і розвитку інклюзивної педагогіки.

28. Розкрийте предмет, мету і завдання інклюзивної педагогіки. Охарактеризуйте понятійно-категоріальний апарат інклюзивної педагогіки.

29. Охарактеризуйте концептуальні засади організації процесу оцінювання.

Розкрийте суть зміни існуючої системи оцінки спеціальних освітніх потреб у контексті переходу від медичної до соціально-інклюзивної моделі в освіті.

30. Розкрийте типи оцінювання розвитку дитини за рівнем його реалізації: первинний і комплексний; за сферами розвитку: психологічний, емоційний, логопедичний.

31. Охарактеризуйте методики реалізації первинного оцінювання на рівні закладу освіти.

32. Дайте загальну характеристику діяльності Інклюзивно-ресурсних центрів щодо здійснення оцінки особливих потреб дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

33. Охарактеризуйте сучасні проблеми інклюзивного навчання та шляхи їх вирішення.

34. Розкрийте основні завдання та роль асистента вчителя; функції асистента вчителя: організаційні, навчально-розвивальні, діагностичні, прогностичні, консультативні. Визначте компетентності асистента вчителя: знання, уміння, особистісні характеристики.

35. Проаналізуйте роль асистента вчителя у забезпеченні особливих освітніх потреб учнів. Порівняйте обов'язки учителя та асистента вчителя.

36. Проаналізуйте роль спеціального педагога у забезпеченні особливих освітніх потреб учнів. Порівняйте обов'язки спеціального педагога та асистента вчителя.

Питання практичного характеру

1. Складіть методичні рекомендації для асистента вчителя класу з інклюзивною формою навчання, в якому навчаються діти з різними особливими освітніми потребами (категорія дітей зазначається).

2. Визначте особливі освітні потреби дитини на основі опису розвитку дитини. Обґрунтуйте свою відповідь. Окресліть основні напрями навчально-виховної і корекційно-розвивальної роботи педагога з цією дитиною в освітньому просторі дошкільного навчального закладу з інклюзивною формою навчання (опис буде надано на екзамені).

3. Проаналізуйте інклюзивний кейс, наведіть найкращий, на Вашу думку, можливий спосіб вирішення ситуації.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

Навчально-методична карта змістового модуля «Освітня інтеграція в сучасному світі»

Разом: 60 год., лекції – 14 год., практичні заняття – 14 год., модульний контроль – 4 год., самостійна робота – 28 год.

Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II		
Назва модуля	Концептуальні і нормативні засади розвитку інклюзивної освіти				Інклюзивна освіта як форма освітньої інтеграції		
Кіл. балів за модуль	93 бали				76 балів		
Теми	1	2	3	4	5	6	7
Теми лекцій	Освітня інтеграція: генеза науково-теоретичних підходів до проблеми інтегрування дітей з ООП у загально-освітній простір (1 б.)	Освітня інтеграція: понятійно-термінологічні визначення, переваги, існуючі виклики (1 б.)	Становлення і розвиток освітньої інтеграції за кордоном та в Україні (1 б.)	Міжнародне та національне законодавство у сфері навчання і виховання дітей з ООП у загально-освітньому просторі (1 б.)	Інклюзивна освіта у контексті реалізації Нової української школи. Цінності інклюзивної освіти (1 б.)	Державні освітні структури і заклади, які забезпечують освіту дітей з ООП (1 б.)	Доступність і концепція універсального дизайну як важливі умови забезпечення інклюзивної освіти (1 б.)
Теми практичних занять	Генеза науково-теоретичних підходів до освітньої інтеграції (1 б.)	Інклюзивна освіта – рівень свідомості нації (1 б.)	Інклюзивна освіта у різних країнах світу (1 б.)	Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти (1 б.)	Нова українська школа: фокус на інклюзію (1 б.)	Структура інклюзивної освіти (1 б.)	Універсальний дизайн в освіті (1 б.)
Робота на практичних заняттях	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види пот. конт.	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 3 (25 балів)		

Всього: 169 бал. $K=169/100=1,69$

Навчально-методична карта змістового модуля «Інклюзивна педагогіка»

Разом: 60 год., лекції – 14 год., практичні заняття – 8 год., семінарські – 6 год., модульний контроль – 6 год., самостійна робота – 28 год.

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II				
Назва модуля	Інклюзивна педагогіка як галузь педагогічного знання		Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі				
Кіл. балів за модуль	59 балів		90 балів				
Теми	1	2	3	4	5	6	7
Теми лекцій	Становлення і розвиток інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання (1 б.)	Предмет, суб'єкти, мета і завдання інклюзивної педагогіки. Понятійно-категоріальний апарат інклюзивної педагогіки (1 б.)	Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП як умова успішної інтеграції дітей у соціум (1 б.)	Особливі освітні потреби: визначення, класифікація (1 б.)	Оцінка особливих освітніх потреб дитини у контексті соціально-інклюзивної моделі в освіті (1 б.)	Організація освітнього процесу в інклюзивному закладі освіти (1 б.)	Діяльність асистента вчителя в інклюзивному закладі освіти (1 б.)
Теми семінар. занять	Генеza розвитку інклюзивної педагогіки як науки (1 б.)	Понятійно-категоріальний апарат інклюзивної педагогіки (1 б.)	Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП як умова успішної інтеграції дітей у соціум (1 б.)				
Робота на семінар. зан.	10 балів	10 балів	10 балів				

Теми практичних занять				Визначення особливих освітніх потреб різних категорій дітей (1 б.)	Технології оцінювання дітей з ООП (1 б.)	Особливості організації освітнього процесу в інклюзивно-му закладі освіти (1 б.)	Роль асистента вчителя в організації і впровадженні інклюзивного навчання (1 б.)
Робота на практ. зан.				10 балів		10 балів	
Самост. робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види пот.конт.	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			

Всього: 149 балів. $K=149/100=1,49$

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / Н.М. Дятленко, Н.З. Софій, О.В. Мартинчук, Ю.М. Найда, під заг. ред. М.Ф. Войцехівського.- К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 172 с. – Режим доступу: http://nmcio.ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2015/05/Assist_teacher_4_All_print.pdf
2. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. / Тім Лорман, Джоан Депплер, Девід Харві; пер. з англ. [Електронний ресурс] – К.: СПД-ФО Парашин І.С., 2010. – 296 с. – Режим доступу: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/37/>
3. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: навч.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – 273 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»). <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/22/>
4. Мартинчук О.В. Підготовка фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища : монографія / О. В. Мартинчук. – К.: Вид-во учбової літератури, 2018. – 420 с. (на кафедрі)
5. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. [Електронний ресурс] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – 307 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»). – Режим доступу: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/17/>

Додаткова:

1. Байда Л.Ю. Інвалідність та суспільство:[навч.-метод. посіб.] / Л.Ю. Байда, О.В. Красюкова-Еннс, С.Ю. Буров та ін. / За заг. ред. Л.Ю. Байди, О.В. Красюкової-Еннс. – К., 2012. – 216 с.
2. Данілавічуте Е.А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: [навч.-метод. посіб.] / Е.А. Данілавічуте, С.В. Літовченко / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 360 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»)
3. Єфімова С.М. Лідерство та інклюзивна освіта: [навч.-метод. посіб.] / С.М. Єфімова, С.В. Королук / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди»», 2011. – 164 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
4. Изменение существующей системы оценки специальных образовательных потребностей в контексте перехода от медицинской к социально-инклюзивной модели в образовании: учебные материалы Летней школы по инклюзии: – Бишкек: Американский университет в Центральной Азии (АУЦА), 2017. – 120 с.
5. Інклюзивне образование : метод. пособ. для непрерывного обучения дидактических кадров, работающих в области инклюзивного образования детей / [Г. Булат, А. Кара А., В. Соловей и др.]. – Часть 1. – Кишинев, 2016. – 168 с.

6. Инклюзивное образование : метод. пособ. для непрерывного обучения дидактических кадров, работающих в области инклюзивного образования детей / [Г. Булат, С. Курилов, Н. Букун и др.]. – Часть 2. – Кишинев, 2016. – 196 с.
7. Инклюзивное образование : метод. пособ. для непрерывного обучения дидактических кадров, работающих в области инклюзивного образования детей / [А. Ефтоди, А. Балан, А. Кара и др.]. – Часть 3. – Кишинев, 2016. – 128 с.
8. Індекс інклюзії : розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл : посіб. / Тоні Бут; пер. з англ. – К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 190 с.
9. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: навч.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. – К.: «АТОПОЛ», 2010. – 96 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
10. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: [монографія] / Алла Анатоліївна Колупаєва. – К.: «Самміт-Книга», 2009. – 272 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
11. Мартинчук О.В. Діти з особливими освітніми потребами / Дитина. **Програма** навчання і виховання дітей дошкільного віку від двох до семи років / Наук. кер. програмою: О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна. / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – 3-є вид., доопр. та доп. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2012. – С. 94-99, 162-165, 239-243, 399-406.
12. Мартинчук О.В. Діти з особливими освітніми потребами / О.В. Мартинчук, В.М. Вертугіна // **Методичні рекомендації** до Програми виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина» / наук. кер. проекту: В.О. Огнев'юк; наук. ред. Н.В. Кудикіна, В.У. Кузьменко; авт. кол. Е.В. Белкіна, Н.І. Богданець-Білоskalенко, О.Л. Богініч, З.Н. Борисова, М.С. Вашуленко та [ін.] / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – 3-є вид., доопр. та доп. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – С. 291-307.
13. Мартинчук О.В. Становлення і розвиток інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання / О.В. Мартинчук // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 7, у 2 т./ за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова, 1 (7). – Кам'янець-Подільський, 2016. – С. 260-280. – Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/14335/>
14. Мартинчук О.В. Інклюзивна освіта: освітологічний контекст / О.В. Мартинчук // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (3). – Миколаїв, 2016. – С. 146-150. – Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/15260/>
15. Мартинчук О.В. Інклюзивна педагогіка в контексті розвитку сучасного наукового знання про освіту / О.В. Мартинчук // Освітологія: українсько-

- польський щорічник (5). – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка. – С. 147-151. – Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/16504/>
16. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти: навч.-метод. Посібник / С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. – 163 с.
  17. Модуль. Доступність та універсальний дизайн / О. Красюкова-Еннс, Я. Грибальський, Л. Байда, В. Азін [Електронний ресурс]. – К., 2011. – 132 с. – Режим доступу: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/34/>
  18. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]/ – 2016. – Режим доступу до ресурсу : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
  19. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / [Н. З. Софій, О. В. Онопрієнко, Ю. М. Найда та ін.; за заг. ред. Н. М. Бібік]. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.
  20. Постанова КМУ від 9 серпня 2017 року № 588 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах». – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebami/normativno-pravova-baza.html>
  21. Постанова КМУ від 12 липня 2017 року № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр». – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebami/normativno-pravova-baza.html>
  22. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти / Наказ МОН України від 08.06.2018 р. № 609
  23. Про освіту / Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>

9. Додаткові ресурси (за наявності)

1. ЕНК «Освітня інтеграція в сучасному світі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=6536>
<http://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=6535>
2. ЕНК «Інклюзивна педагогіка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=6535>
3. www.ussf.kiev.ua – сайт Всеукраїнського фонду «Крок за кроком».
4. Онлайн-курс для вчителів початкової школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:mon-edera-osvitoria+st101+st101/about>
5. Освіта дітей з особливими потребами / Сайт МОН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebami/>